

Handläggare
Christina Österling
Telefon: 08-508 36 214

Till
Äldrenämnden
Den 23 mars 2021

Remiss av Fast omsorgskontakt i hemtjänsten, SOU 2020:70

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2020/1713

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering av paragrafen.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat fast omsorgskontakt i hemtjänsten, SOU 2020:70 för yttrande till bland annat äldrenämnden.

Utredningens uppdrag har varit att lämna förslag på hur en fast omsorgskontakt kan införas i hemtjänsten, bedöma vilka arbetsuppgifter som ska ingå i omsorgskontaktens roll samt bedöma vilken kunskap och kompetens en fast omsorgskontakt bör ha.

Utredningen föreslår att det i lag ska införas ett krav om fast omsorgskontakt från och med den 1 januari 2022. Enligt förslaget ska den fasta omsorgskontakten innehålla yrkestiteln undersköterska. Detta föreslås träda i kraft den 1 januari 2030 för att verksamheterna ska ha tid för omställning.

Äldreförvaltningen
Avdelningen för stadsövergripande
äldreomsorgsfrågor

Storforsplan 36, Farsta
Box 44
123 21 Farsta
Telefon 08-508 36 214
Växel 08-508 36 200
christina.osterling@stockholm.se
start.stockholm

Äldreförvaltningen instämmer till förslaget om att i lag införa krav om fast omsorgskontakt i hemtjänsten men anser att det ska omfatta alla med beslut om hemtjänst oavsett ålder. Vidare anser äldreförvaltningen att det inte heller bör begränsas till hemtjänsten utan även omfatta annan verksamhet som exempelvis dagverksamhet och särskilt boende.

Äldreförvaltningen ställer sig också bakom förslaget om yrkestitel undersköterska som utbildningskrav för den fasta omsorgskontakten och förslaget om tidsplan för införandet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat fast omsorgskontakt i hemtjänsten, SOU 2020:70 för yttrande till stadsledningskontoret, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Testa stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och äldrenämnden.

Ärendet

Regeringen beslutade den 29 augusti 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten (dir. 2019:52). Utredningens definition av omsorgstagare är den som är 65 år eller äldre och får stöd från hemtjänstpersonal.

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag har varit att lämna förslag på hur en fast omsorgskontakt kan införas i hemtjänsten och bedöma om omsorgskontaktens arbete kan bidra till bättre personalkontinuitet. Utredningens uppdrag har också varit att föreslå vilka arbetsuppgifter som ska ingå i omsorgskontaktens roll och bedöma vilken kunskap och kompetens en fast omsorgskontakt bör ha.

Viktiga förutsättningar för omsorgskontaktens arbete

Kartläggningar och bakgrundsmaterial till utredningen visar att det krävs vissa förutsättningar för att uppnå de mervärden som är förenade med den fasta omsorgskontaktens arbete. Viktiga grundförutsättningar är att:

- verksamheten vilar på en gemensam grundsyn om att arbetet ska organiseras med fokus på omsorgstagarens behov och delaktighet
- verksamheten planerar och schemalägger den fasta omsorgskontaktens arbete med utgångspunkten att denne ska utföra omsorgsarbetet i så stor utsträckning som möjligt hos "sina" omsorgstagare
- den fasta omsorgskontakten är del av ett litet arbetslag kopplat till ett geografiskt avgränsat område – då finns möjligheter att få till stånd en god personalkontinuitet
- den fasta omsorgskontakten ges tid, flexibilitet och handlingsutrymme i arbetet för att kunna justera schemat

utifrån omsorgstagarens skiftande behov

- den fasta omsorgskontakten har relevant utbildning och erfarenhet samt möjlighet till kompetensutveckling.

Omsorgskontaktens arbetsuppgifter kräver kompetens

Centrala arbetsuppgifter för den fasta omsorgskontakten behöver, enligt utredningen, vara att utföra omsorgsinsatser men också medicinska uppgifter efter anvisning eller delegering från hälso- och sjukvården. Andra viktiga uppgifter är att planera och följa upp omsorgen och vara ”spindeln i nätet”. Den fasta omsorgskontaktens arbete ställer enligt utredningen särskilda krav på kompetens för att omsorgen ska kunna utföras på ett säkert och tryggt sätt. Arbetet ska i regel utföras på egen hand och under tidspress hos äldre personer med omfattande, sammansatta och komplexa behov. Utredningen bedömer därför att den fasta omsorgskontaktens kompetens behöver motsvara en undersköterskas och att den behöver regleras i lag.

Utredningen föreslår lagändringar med ikraftträdande vid två olika tillfällen

Utredningen föreslår att det i lag ska införas ett krav om fast omsorgskontakt. Enligt förslaget ska den fasta omsorgskontakten inneha yrkestiteln undersköterska. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft vid två olika tidpunkter.

Lagförslaget om att en fast omsorgskontakt ska erbjudas till äldre med hemtjänst föreslås träda i kraft den 1 januari 2022. Förslaget om att den fasta omsorgskontakten ska inneha yrkestiteln undersköterska föreslås träda i kraft den 1 januari 2030. Det senare datumet för ikraftträdande har valts med hänsyn till att verksamheterna behöver tid för omställning.

Kostnader och positiva effekter

Lagförslagets kostnadsmässiga konsekvenser har i konsekvensutredningen relaterats till de positiva effekter som förslaget kan medföra. Det kan till exempel handla om förväntade hälsoförbättringar hos omsorgstagare, anhöriga och personal. Antagandena om de positiva effekterna är befattade med osäkerhet men pekar mot att lagförslaget kan vara kostnadseffektivt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 17 mars 2021. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 18 mars 2020. Det för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden gemensamma rådet för funktionshinderfrågor har tagit del av ärendet den 11 februari 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadens motsvarighet till fast omsorgskontakt är kontaktmannaskap. Uppdraget finns reglerat i avtal för privata utförare och i uppdragsbeskrivningar för egenregi. Kontaktmannaskap började regleras på stadsövergripande nivå i samband med införande av valfrihetssystemet för hemtjänst år 2002.

Kontaktmannaskapet innebär att utföraren utser en kontaktman för den enskilde. Kontaktmannen ska genom regelbundna kontakter med den enskilde, anhöriga och eventuell god man skaffa sig goda kunskaper om den enskildes vardagsliv, behov av service och omvårdad, önskemål m.m. Det är kontaktmannen som utför insatserna hos den enskilde i så stor utsträckning som möjligt och är vid behov också ansvarig för planering av insatser. Vidare är det kontaktmannen som ansvarar för den dokumentation som finns om den enskilde och att den är uppdaterad och korrekt.

I likhet med vad som framkommer av betänkandet visar stadens uppföljningar att ett väl fungerade kontaktmannaskap leder till bättre anpassade insatser utifrån den enskildes behov samt ökad kontinuitet och trygghet. Framgångsfaktorer är närvarande och delaktigt ledarskap samt strukturerad informationsöverföring.

Äldreförvaltningen instämmer i förslaget om att i lag införa krav om fast omsorgskontakt i hemtjänsten men anser att det ska omfatta alla med beslut om hemtjänst oavsett ålder. Vidare anser äldreförvaltningen att förslaget inte heller bör begränsas till hemtjänsten utan även omfatta annan verksamhet som exempelvis dagverksamhet och särskilt boende.

Äldreförvaltningen ställer sig också bakom förslaget om yrkestitel undersköterska som utbildningskrav för den fasta omsorgskontakten. Bedömning är dock att det fortsatt kommer vara en utmaning att få undersköterskor till hemtjänsten och då särskilt i Stockholms region där hälso- och sjukvårdsuppgifter inte ingår uppdraget. Erfarenheten är att många som arbetar inom hemtjänsten och vidareutbildar sig till undersköterskor lämnar hemtjänsten efter genomförd utbildning. De söker sig till vård- och omsorgsboende eller sjukhus där de i större utsträckning får använda sina kunskaper från utbildningen. Härav är omställningstiden fram till år 2030 välbehövlig.

Bilaga

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten (SOU 2019:59)